

Wczoraj poznaliście zdanie złożone współrzędnie. Dzisiaj zajmiemy się zdaniem złożonym podrzędnie.

Temat: Zdanie złożone podrzędnie. Poznajemy rodzaje zdań podrzędnie złożonych.

Przypomnijmy sobie zatem:

w zdaniu złożonym współrzędnie żadne ze zdań składowych nie jest nadrzędne w stosunku do drugiego (zdanie nadrzędne- określające, zdanie podrzędne -określające). Pamiętamy również, że tę współrzędność możemy podkreślić odpowiednim spójnikiem, czyli takim wyrazem łączącym, który oznacza, że jest to połączenie współrzędne, szeregowe.

Zdania tworzące związek

Zdania pojedyncze można zestawić też niewspółrzędnie i utworzyć z nich związek:

Jedno zdanie będzie nadrzędne (**określające**), a drugie podrzędne, **czyli będzie uzupełniało treść zdania nadrzędnego**.

Przykłady:

Zdanie złożone współrzędnie:

Wszedł nowy pasażer, do przedziału wtargnął pęd powietrza.

To zdanie można przekształcić na zdanie złożone podrzędnie:

Gdy wszedł nowy pasażer, do przedziału wtargnął pęd powietrza.

Drugie zdanie uczyniliśmy zdaniem nadrzędnym:

do przedziału wtargnął pęd powietrza

Zdanie nadrzędne informuje o pewnym fakcie, można je uzupełnić, dodając zdanie podrzędne informujące dodatkowo, kiedy wtargnął ten pęd powietrza. Podstawą połączenia tych dwóch zdań w jedno jest związek czasowy, na który wskazuje spójnik „gdy”.

zatem pierwsze zdanie jest zdaniem podrzędnym:

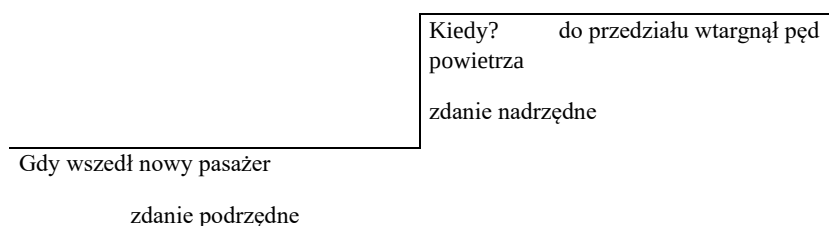
Gdy wszedł nowy pasażer

Jak rozpoznać zdanie podrzędne?

- układamy pytanie:

Kiedy wtargnął do przedziału pęd powietrza?

Przedstawienie graficzne takiego zdania wygląda następująco:

WNIOSEK:

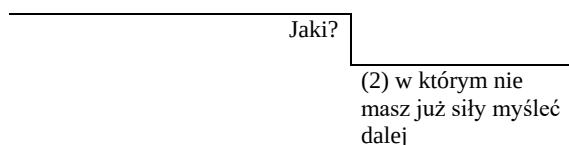
W przeciwieństwie do zdań złożonych współrzędnie zdania składowe zdań podrzędnie złożonych tworzą elementy zależne od siebie, a są to:

zdanie nadrzędne (określane mianem głównego, bo to z jego użyciem zadajemy pytanie, na które odpowiedzią jest zdanie podrzędne; ono znajduje się na górze wykresu)

oraz zdanie podrzędne, które uzupełnia treść zdania nadrzędnego i odpowiada na wynikające z niego pytanie (znajduje się na dole wykresu). Np.:

Wniosek to jest punkt (jaki?), w którym nie masz już siły myśleć dalej.

Wniosek to jest punkt (1)

Rodzaje zdań złożonych podrzędnie

Wiecie już, że **zdanie złożone podrzędnie** to takie zdanie złożone, które jest zbudowane ze zdania składowego **nadrzędnego** (1) i zdania składowego **podrzędnego** (2).

Wyróżniamy następujące typy zdań podrzędnie złożonych:

1. zdanie złożone z podrzędnym podmiotowym

- zdanie podrzędne zastępuje podmiot zdania nadrzędnego. Odpowiada na pytanie podmiotu: kto, co?

Przykłady:

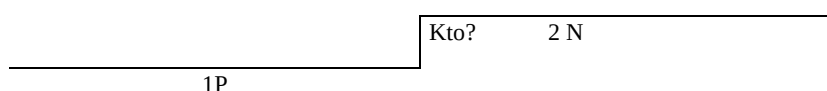
Kto próżnuje (1P/ podrzędne), ten nie zbiera plonów (2N/ nadrzędne)

Pytamy zdaniem nadrzędnym (określanym), a odpowiadamy zdaniem podrzędnym (określającym)

Pyt. Kto nie zbiera plonów?

Odp. (Ten), kto próżnuje.

Przedstawienie graficzne takiego zdania wygląda następująco:

Zdaje mi się (1 N), że już oglądałem ten film (2 P).

Pyt.: Co mi się zdaje?

Odp.: (To), że już oglądałem ten film.

1N

Co?	
	2 P

2. zdanie złożone z podrzędnym orzecznikowym

- uzupełnia treść orzecznika. (pamiętacie, że jest łącznik i orzecznik w orzeczeniu imiennym)

Odpowiada na pytanie orzecznika: kim? czym? jaki jest? kim się stał? kim został?

Ten obraz jest taki (1N), jak go sobie wyobrażałem (2 P).

Pyt.: Jaki jest ten obraz?

Odp.: (Jest taki), jak go sobie wyobrażałem.

1N

Jaki?	
	2 P

3. zdanie złożone z podrzędnym przydawkowym

- pełni funkcję przydawki.

Odpowiada na pytania przydawki:

jaki, jaka, jakie?

który, która, które?

czyj, czyja, czyje?

ile? czego? Z czego?

Otrzymałem wiadomość (1N), że mój faworyt zwyciężył (2 P).

Pyt. Jaką wiadomość otrzymałem?

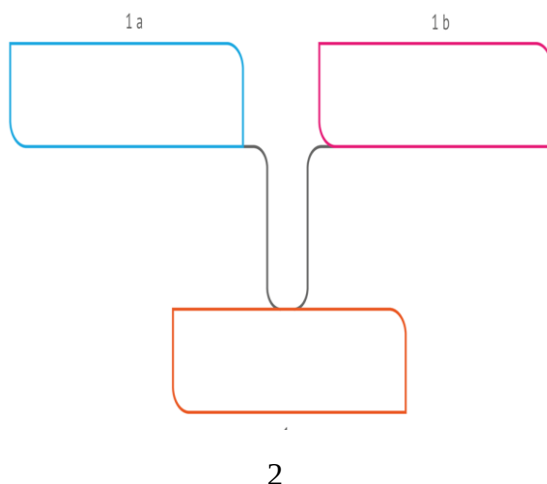
Odp.: (Taką), że mój faworyt zwyciężył.

1N

Jaką?	
	2 P

4. Jeśli pojawia się wtrącenie, które jest zdaniem podrzędnym:

Samochód (1a) (który?) /, **który wyjechał z za rogu ulicy (2)/, nagle zahamował (1b).**

PAMIĘTAJ!

Na rysunku zdanie nadrzędne znajduje się wyżej niż zdanie podrzędne. Trzeba pamiętać o kilku sprawach:

- zdanie nadrzędne może być drugie w kolejności;
- obok zdań nadrzędnych mogą się pojawiać równoważniki zdania lub imiesłowne równoważniki, które zwykle zaznaczamy linią falistą;
- jedno zdanie może być przedzielone innym podrzędnym.

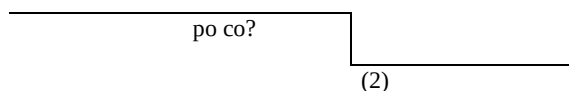
Spójrzmy na przykładowe ilustracje zdań:

Jak graficznie przedstawić zdanie złożone podrzędnie?

Jeśli pierwsze zdanie jest nadrzędne, a drugie podrzędne:

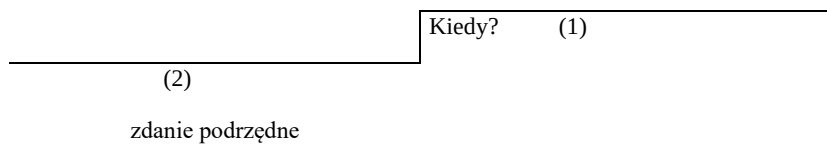
Janek poszedł do sklepu (po co?) **(1)** /, **by kupić warzywa (2).**

(1)

Jeśli pierwsze zdanie jest podrzędne, a drugie nadrzędne:

Gdy zobaczyłem tę komedię (1), / (kiedy?) od razu mi się spodobała (2).

Na następnej lekcji zajmiemy się kolejnymi zdaniami i będziemy robić ćwiczenia.

Pozdrawiam.